KÉPERNYŐ előtt

Életút Rimóctól Londonig

A televízió elmúlt műsorhete rendelkezett mindazokkal a tulajdonságokkal, összetevőkkel, amelyek alkalmasak arra, hogy a nézők legkülönbözőbb érdeklődésű rétegeit közönség elé csalogassák. S, ha nagy látványosságokról e hét kapcsán nem is beszélhetünk, a tartalmi értéket összegezve mindenesetre elismeréssel tartozunk a műsorszerkesztésnek.

Gazdasági életünk néhány fontos, mindnyájunkat érintő problémájáról esett szó kedden este abban a beszélgetésben, melynek keretében ezúttal Veress Péter kereskedelmi miniszter válaszolt a hozzá intézett kérdésekre. A megkérdezzük a minisztert . . . sorozat megszületése óta mind népszerűbbé váló műsora a televíziónak, ezt igazolta az adás mostani jelentkezése is.

Ugyancsak kedden, a második műsor, főleg a fiatalok figyelmére számottartó, csaknem háromórás programja két témában, a munkamorál és a szerelem kérdéseiben rendezett mondhatni országos vitát —, mert a budapestiek mellett a kérdések elemzésébe bevonta a pécsi, valamint a diósgyőri fiatalokat is. A rendkívül élénk eszmecserében részt vettek olyan tudományos kiválóságok is, mint dr. Czeizel Endre orvos-genetikus és Timár János egyetemi tanár.

A szerdai adásnap a labdarúgás híveinek és a krimikedvelőknek kedvezett. Az előbbiek — habár az eredmény tudatában — a Magyarország—Lengyelország olimpiai selejtező mérkőzést láthatták Diósgyőrből, míg az utóbbiaknak a Búcsúzz el a világtól! című kanadai produkció nyújtott izgalmas ötven percet.

A hét igen változatos tematikájú műsornapjának bizonyult szerdán az a válogatás, mely a szovjet televízió estjeként került sugárzásra. Hasznos ismeretterjesztő kisfilmek egész sora kínált betekintést a Szovjetunió életére, s különleges alkotást ismerhettünk meg a Lépés egymás felé című játékfilmben is.

Hermann Kant NDK-beli író kitűnő regénye, Az Aula magyar kiadásban is immár második kiadását érte meg. Ebből készített magyar szereplőkkel tévéjátékot Martin Eckermann berlini rendező. A történet a háború utáni német „fényes szelek" nemzedékének emlékképeit és mai életét állítja elénk rendkívül nagy hitelesítő erővel, drámaisággal, s olykor szelíd iróniával a múlt történéseinek értékelésében. A tévéjáték főbb szerepeiben Bálint András, Venczel Vera, Harsányi Gábor, Gáti Oszkár, Ujréti László, Tyll Attila, Némethy Ferenc nyújtott egy-egy remekül jellemzett karaktert. A legnagyobb dicséret, amit Az Aula láttán mondhatunk, az: a képernyő előtt ülve szinte feledtük, hogy a történet idegen közegben pereg, s úgy éreztük, saját közelmúltunk egy részébe nyerünk visszatekintést.

Értékes ismeretgazdagító programja a televíziónak a híres magyar könyvtárak bemutatása. Keresztury Dezső akadémikus vállalkozása az elmúlt szombaton a debreceni református kollégium nagykönyvtárában kalauzolt végig bennünket, s megismerhettük általa a világhíres gyűjtemény legféltettebb kincseit.

Az esti főműsorban jó ízűen szórakozhattunk A nagy bankrablás című amerikai kriminaparódián, majd éjszakai programként Fellini 1969-es, azóta is sokat vitatott, de kétségkívül világhírű filmjét, a Satyricont láthattuk, melyet Petronius műveinek felhasználásával készített.

A vasárnapi főműsor a nógrádiaknak különös figyelmet érdemlő, megragadóan felemelő élményt nyújtó eseményt tartogatott. Akik filmvásznon annak idején elmulasztották, itt találkozhattak szemközt az egyszerű, sokat próbált, hetven éven túl is keményen dolgozó, két nagy elhatározásért élő parasztasszonnyal, Kincses Veronikával — sajnos, már csak a megőrző filmszalag révén. Gyöngyössy Imre és Kabay Barna Két elhatározás című, nagy nemzetközi visszhangot, s elismerést kiváltó dokumentum-játékfilmjének tévéprogramba iktatása a műsorhét méltó zárását jelentette.

(b. t.)

Politikai kultúra

A nemzetközi társadalomtudományi szóhasználatban a politikai kultúra nem a politikai intézmények — többnyire tudatos — mozgására és sajátosságaira, nem a tényleges politikai viselkedésre, hanem a mindezt befolyásoló — és többnyire nem tudatos — magatartásmintákra és értékszerkezetekre vonatkozik: ennek a nagy kérdéscsoportnak fogalmi jelölője.

A politikai kultúra a társadalmi csoportok politikai beállítottságainak történetileg kialakult és megalapozott reakciókészségeinek foglalata, amely az intézmények által behatárolt és csatornázott politikai tevékenység előzetes kísérője és következménye. A valamilyen szervezeti keretek között folytatott és a tudatosság valamilyen fokán levő politikai tevékenység mindig sokszínű érzelmi beágyazottsággal rendelkezik és ennek tapasztalatilag is ismeretes a csoport — jellemzője. Mindazok a történetileg meghatározott és egymástól eltérő reakciókészségek, amelyek nemzetenként, kultúrkörökként, társadalmi osztályokként, rétegekként és politikai tömörülésekként változó beállítottságokként jelentkeznek, képezik a politikai kultúra tárgyát.

A politikai kultúra az úgynevezett politikai tudat, az az az emberi tudattartalom politikailag kiemelt jelentőségű részeinek körébe tartozik s így az ideológiával, a közvéleménnyel és a közerkölccsel együtt létezik vagy változik valamilyen irányba.

Az átélt politikai élmények történelmi tapasztalattá rögzülve a különböző embercsoportokra markánsan jellemző politikai kultúrát alakítanak ki, amely elemző szempontból megismerő, érzelmi, értékelő és amely sajátos jelrendszerként is működik a szimbólumok, jelszavak, ünnepek, és a mindig jellemzően alkalmazott politikai szóhasználat formájában.

Az ekként fölfogott politikai kultúra tehát nem a politikai iskolázottság szűken vett kérdése, és nem a politikai elemző- és ítélőkészség elméleti színvonalára vonatkozik, hanem többnyire öntudatlanul elsajátított attitűdöket és értékszerkezeteket jelent, amelynek sajátos hagyományozó és fenntartó mechanizmusai vannak, a nevelés és nevelődés általános körülményei között.

Ilyen értelemben van politikai kultúrája az állampolgári népességnek, az egyháznak, a politikai vezető csoportnak, a nemzedéknek, a regionális csoportnak stb. Többnyire azonban a nemzet, a társadalmi osztály, az állam és a politikai párt az, amelyben a politikai kultúra a legmeghatározóbban él.

Az értékirányultságokban, észjárásokban, reakciókészségekben megnyilvánuló politikai kultúra mindenkor erősen befolyásolja a tényleges viselkedést és az intézményi mozgások eredményét, és más tudattartalmakhoz képest roppant makacs képződmény, csak igen lassan módosul. Az e területre tartozó bőséges tapasztalatok többnyire csak elsődleges formájukban állnak rendelkezésünkre, s csak politikai érzékként összegeződnek, mivel tudományos föltárásuk és minősítésük még igen kezdetleges.

Sportfilmek az olimpiára

Az 1980-as olimpia idején Moszkvában megrendezik „A szovjet film napját". Az eseményen bemutatkoznak a különböző filmstúdiók munkacsoportjai.

Már most vetítenek a mozikban számos, Moszkva és a szovjet sportolók olimpiai előkészületeiről szóló filmet. Ilyen például az ukrán dokumentumfilmesek műve, „Az olimpiai kalapács súlya", a tadzsik filmstúdióban készült „Alfej völgye", az üzbég filmesek alkotása az olimpia új sportágáról, a női gyephokiról és a nyugat-szibériai filmhíradósok munkája, „Az olimpiai acél".

„Az olimpiai Moszkva" címmel készítettek filmsorozatot a központi dokumentumfilmstúdió munkatársai. A sorozat első filmje, „A startig 1000 nap", még 1977. végén elkészült. Nemrégiben mutatták be a sorozat következő darabját, „Várlak téged, Olümposz lakója" címmel.

10 éves a nézsai vegyes kar

Dalostalálkozó Rétságon

Az őszies fordult idő sem tudta elriasztani az ünnepre gyülő dalosokat a nézsai vegyes kar jubileumi hangversenyéről, melyet a rétsági Asztalos János Művelődési Központban minap rendeztek. Rendhagyó volt ez a kórustalálkozó, hiszen ritkán adódik alkalom egy-egy kórus öt-, tíz-, vagy még több éves munkájának ünneplésére megyeszerte, az pedig ugyancsak nem gyakori, hogy a jubiláló kórus olyan dalosünnepet szervezhet, melyre valamennyi a kórussal régebbi kapcsolatot tartó megyei kórus meghívást kap. S az új barátság reményében első alkalommal szerepelt közösen a nézsaiakkal a balassagyarmati együttes. Így aztán majdnem megyei dalostalálkozóra került sor a szombati bensőséges hangulatú délutánon. Nem a kórusok értékelése kívánkozik ezúttal ide, inkább az, hogy — napjainkban sajnos eléggé kevéssé jellemzően — a színvonalas hangversenyre valamennyi meghívott megérkezett.

A Börzsönyvidéki ÁFÉSZ támogatásával működő nézsai vegyes kar helyiséghiány miatt rendezte ezt a hangversenyt Rétságon, ám a rendezők jóvoltából a hangulat „otthoni" volt. A művelődési házba lépőket a megye néphagyományát nemcsak dalaiban őrzők sokszínű tömege fogadta, s az érkező közönség a dalosokkal együtt nézhette a Szocialista kultúráért címmel kitüntetett nézsai kórusról közel és régmúltban készült diaképeket, a közös fellépések emlékeztetőit. De nem sokáig nézelődtek az énekesek, rövidesen közös próbán találkoztak, ahol a daltanulás mellett egymás munkájáról is szó esett.

A hangversenyt megnyitó dr. Mezőfi János, a járási hivatal elnökhelyettese méltatta a nézsai kórus tízéves fennállásának jelentőségét, kiemelve az együttes jó szellemét, azt a szerepléseken túli jó közösséggé válást, mely többet nyújt, mint pusztán a zene örömét. Szarka Lajosné Babits második énekével köszöntötte az egybegyűlteket, majd a vendégek képviselői egy-egy emlékszalagot kötöttek a kórus zászlajára. Aztán felcsendült a dal magyar és szlovák nyelven, népdalok és klasszikusok. Sorrendben a nézsai vegyes kar (Szarka Lajosné vezetésével), majd a nógrádi menyecskekórus (Németh János), a nógrádsápi menyecskekórus (Szalai Istvánné), a legéndi népdalkör (Gáspár Mária), a karancskeszi vegyes kar (László László), a József Attila MMK kamarakórusa (Guthy Éva), a balassagyarmati városi-szövetkezeti vegyes kar (Ember Csaba) és ismét a nézsai kórus következett. A közeljövőben ugyancsak jubiláló karancskeszi vegyes karral közösen előadott Bárdos Tiszai dallamok után valamennyi dalos ajkáról egyszerre szállt a palócföld népdalaiból szőtt csokor (Réti Zoltán összeállítása), s hosszan tartó taps zengett a nézőtérről. A hangverseny után a vendégeket vacsorára invitálták, ahol a régi mellé újabb baráti kapcsolatok szövődtek.

Nehéz ma dalostalálkozót szervezni. A baj nem az éneklőkedvvel van, de minden találkozónak akad valami tétje. Hol a legjobb kórus címért, hol a magasabb minősítési fokozat megszerzéséért, vagy éppen az elért fokozat megtartásáért szállnak „harcba" a dalosok, s ha még a mindig segíteni akaró, de mégiscsak jelenlevő zsürit is számba vesszük, könnyen vesszélybe kerül a legfontosabb tét, a hibátlan közös éneklés magával ragadó, önfeledt öröme, mely dalosnak és közönségnek a valóság legigazibb tükrét adhatja, semmivel sem pótolható módon. A nézsai kórus 10 éves jubileumát ünneplő dalostalálkozó nagyszerűsége éppen abban állt, hogy ilyen felszabadult örömet tudott nyújtani, s ami legalább ilyen fontos, a dalosok szívesen hallgatták egymást, a zsúfolt nézőtérről felvonuló kórusok zenében és szóban is a legigazibb értelemben találkoztak.

Szalontai Mihály:

Az utolsó nap

— Akkor minek jön Géza elénk?

— Megy.

— És? — Miki majd szétrobbant a kíváncsiságtól és a türelmetlenségtől.

— Semmi. A többit majd megtudod! Addig bármi történik, senki nem tud semmit. Végső fokon meglátogatni jöttél Gézát, Bélát, meg engem, gyerekkori barátaidat, s Géza ezt a hülye módját eszelte ki a meghívásnak.

— Ezt nem mondom...

— Ha baj van, ezt kell mondanod! Hogy mindnyájan ugyanezt mondjuk. Géza nem hogy felhatalmazott... így kell! Ez parancs most. A leányzóval tanultasd meg.

— Mi ez, kémfilm?

— Hülye. Ez sokkal több annál. Neked fogalmad sincs, mennyivel több!

25.

Robi elment haza anyjáékhoz, a rum egy csöppet sem látszott rajta, de Miki ugyancsak érezte. Valahogy ez a katonarum mintha töményebb lett volna a hétköznapi civilétől. Ezen elmerengett, van-e katonarum, meg civilrum, és ha van, akkor az az előbbi vajon egyenruhában van-e? S ha igen, akkor hogyan? Jó fél órát feküdt így még, aztán felpattant, megmosakodott csapból sugárban levő keményen hideg vízben. Gondosan felöltözködött, fogta a kis aktatáskáját, kopott, öreg, szinte kabalatáska volt már, beletett egy alsónadrágot, pótlásul egy zoknit, három zsebkendőt, egy trikót, inget. Megnézte, mennyi pénze van — oda biztos elég — gondolta, — vissza legfeljebb kérek a fiúktól. Azzal elindult Erzsébetre. Anyjának egy cetlit hagyott az asztalon: Robival elmegy vidékre, meglátogatja Bélát és Gézát, lehet, hogy két napig is odalesz, de ne idegeskedjen. Szerencséje volt, a Bajcsy-Zsilinszky út sarkán talált egy üres taxit, azzal ment ki Pacsirta-telepig, onnan gyalog kicsit vissza a város felé, sűrűn körül-körülnézegetve, de hétköznapi csendességben voltak az utcák, csak egy-egy öreg néni tűnt fel itt, vagy amott, botorkálva üzlettől lakásig meg vissza.

Beretvás nénit Jusztinnál találta, nagy nevetésben voltak. Megörültek neki is. Azok azt hitték, hogy hármasban bolondoznak tovább. De Miki gyorsan kiábrándította őket. „Az utolsó éjszakát benn töltjük" — mondta. Juszti felöltözött, amije volt, kis retikülbe belefért. Elbúcsúzott az öregasszonytól, Miki is, de még előbb annak lelkére kötötte, hogy nem látta őket, Jusztit különösen nem, nem is ismeri, nem tud semmit, bárki bármikor érdeklődik. Ez ugyan vajmi keveset ért, de reménykedett, itt nem fogják Jusztit keresni. Honnan is vennék, vehetnék, hogy pont itt volt. Segített a heverőt az oldalára állítani, a varrógépet kihúzták középre, lomtárjelleget teremtettek, az ágyneműt Beretvás néni levitte magával. Nem a város felé, a Soroksári útnak indultak, és hosszú, jó kétórai gyaloglás után értek ki a HÉV vonalához, amivel eljutottak a Boráros térig. Miki innen megint gyalog szeretett volna leginkább továbbmenni, de Juszti fáradt volt, noha Erzsébeten még élvezte, hogy ugrabugrálhat a levegőn. Bent a városban a sok ember között nyűgös, türelmetlen és félénk lett, szorongva, s izzadón markolta Miki kezét, s állandóan olyan feltűnően nézett „óvatosan" körbe, hogy ha valaki időt veszteget rájuk, s megnézi őket, a vékonycsontú, klasszikusan szép fejű koromfekete hajú lányt, és a nálánál kisfiússága miatt, valóságban is fiatalabb fiút, akkor az biztosan furcsának találja viselkedésüket. De senki nem vesztegetett egy pillantást sem rájuk.

Mielőtt hazaértek, Miki gondosan előrement, noha tudta, hogy anyja még nem lehet otthon. Kinyitotta a liftajtót, a padláskulcsot, és pokrócot és párnát hóna alatt szorintgatva várta az utánajövő lányt. Juszti besurrant a liftbe, föl a negyedikre, át a padlásajtóhoz, magukra zárta, megnézte Juszti óráját, és a magáét is, a cetlin a vonat indulási idejét, s azt mondta:

— A vonat indulásáig tizenhárom óra huszonnégy percünk van. Innen pont tizenkét óra múlva indulunk el. Lemegyek, hozok valami ennivalót, innivalót és most megmutatom a tanulózugomat.

Két nagy kémény között, világos fehér fapriccs, kecskelábú asztal pont a szellőzőnyílás alatt, két szék, egy hokkedli, aminek a segítségével ki lehetett jutni a tetőre. Ez volt Miki birodalma. Rádobta a priccsre a pokrócot, párnát, leültette Jusztit, s leszaladt. Ami keze ügyében volt, azt összemarkolta, egy üveg kristályvizet, egy fél üveg bort is talált. Ettek, ittak a borból, vízből. Az este hajlásával a padlástér fülledt melege is elviselhetőbbre változott. Mindketten levetkőztek, összebújtak, s szelíd-csendesen hallgatták a távoli neszeket, az öreg gerendák percegését, egymás szuszogását. Utolsó éjszakájuk volt ez együtt.

(Folytatjuk)